

na svojo postransko službo. A ne samo učitelju, tudi staršem naših učencev je bil četrtek povšeč. Mnogokrat se primeri, da potrebujejo otroka ves dan doma, ali ga žele vzeti na pot s seboj itd. Za šolo vneti in vestni starši so doslej vedno računali s tem dnevom. Z uvedbo nerazdeljenega pouka v naše šole pa bi učiteljstvo nekako »posili« odgrizlo ta dan sebi in staršem. Izvestno in brez dvoma pa je tudi otrok sam neizmerno vesel prostega dneva, posebno če je grda pot in nevšečno vreme.

Tudi se otroci ne odtujijo sedaj bogve kako domu in delu, če pridejo šole popoldne domov. Ta trditev se mi zdi jalova, hvalospevi pa, ki se v tej točki že anticipando pojo nerazdeljenemu pouku, so močno pretirani. V slučaju, da se ta uvede, bi imeli otroci mnogo več prilike priti med delavce na polju in ostati med njimi. Doslej smo se često hudovali nad izprijenostjo, časih tudi nad zlobnostjo dotičnih učencev, ki so bili čez poletje oproščeni. Navadno umejo taki okužiti svojo okolico. Njih nelepe lastnosti smo pripisovali na rovaš občevanju z delavci. Bodisi kakorkoli, dejstvo je, da naši delavci ne premislijo vselej, kar smejo in česar ne smejo govoriti, ter da često sadijo jako nečedne »rožice«, katerih pravtako nečedni vonj je pravi strup za nedolžna otroška srca. Možnost pohujšanja in demoralizovanja naših učencev se torej poveča, čim se začno splošno uporabljati kot delavci, in s tem se otežkoči tudi delo vzgojiteljev-učiteljev ter more postati sčasoma celo iluzorično, zakaj večina naredi vedno večji efekt kakor pozameznik, in večina, ki bi pokvarila naše delo, bi bili ravno oni nepoklicani, prodirajoči elementi v domačem krogu. Sedaj otrok popoldne, prišedši iz šole, navadno pase, in s tem je njegovo delo opravljeno.

Gnalo me je srce, da sem zbral te pomisleke proti nerazdeljenemu pouku z namenom, objaviti jih našemu učiteljstvu. Nisem jih hotel niti namerjaval izčrpati, dalo bi se navesti še marsikaj. A dovolj bodi to! Rad se oklenem z vso vnemo vsake dobre nove reči, ako obeta donesti našemu stanu kakršnihkoli koristi, oziroma olajšav, a glede te novotarije mi polnijo doslej dušo upravičeni dvomi. Vem tudi, da moje mnenje ni merodajno in se morda ne bo niti mnogo upoštevalo, a hotel sem svoje tovariše in tovarišice s temi vrsticami opozoriti le na mnoge nedostatke in pomanjklivosti nerazdeljenega pouka, da jih temeljito in vsestransko pretehtajo in presodijo ter vzporedijo s prednostmi, preden se definitivno odločijo in zavzamejo splošno za uvedbo takega pouka v naše šole. Ker se tiče mojega osebnega mnenja, pa sem in ostanem nerazdeljenemu pouku kontra dokler se mi njega vrline ne dokažejo s trdnimi razlogi kakor dosedaj!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca mal. travna 1906 K 67.413.69.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Učiteljevo delovanje izven šole.

Tovariš Mihael Kabaj je poročal na občnem zborovanju logaškega učiteljskega društva:

V človeški družbi imamo razne stanove, ki se bavijo s svojim poklicem, da jim je možno živeti. Kdor je veščak, razumnik ali strokovnjak svojega poklica, se bavi edino s tem kar dobro zna ali razume, v stroke drugih stanov se ne vtika. Vojaški stan na pr. se bavi z raznovrstnimi vojaškimi zadevami, v civilne strokovne zadeve se pa ne vtika. Duhovski stan se bavi z dušnim pastirstvom in odgojo, v stroko drugih stanov se pravi duhovniki ne vtikajo. Pri raznih kategorijah uradniškega stanu opazujemo ravno isto. Isto opazamo med obrtniki, trgovci in drugimi stanovi, edina izjema je z našim učiteljskim stanom. Učitelj se mora pripravljati s posebno odgojo na svoj poklic. Ko nastopi službo, potrebuje vedno nadaljne izobrazbe, če noče zastati ali nazadovati. Izkušnje pri pouku, odgoji in vestni pripravi ga čedalje bolj modrijo, vežbajo in urijo, da postane polagoma veščak svoje stroke, s katero bi moral kakor drugi stanovi živeti, a žalibože, pri nas mora pedagog, veščak sam in z družino vred stradati. Mi smo izjema izmed vseh stanov, seči moramo v stroko ali delo drugih stanov, če hočemo primerno živeti; poprijeti se moramo po dokončanem trudapolnem šolskem pouku izven šole drugih del, ker nam nedostaja kruha. Drugi stanovi se lahko pospno s pridnostjo do boljših dohodkov, pri nas pa tega ni, v najboljšem slučaju dobiš kos papirja v priznanje in pohvalo vestnega in uspešnega delovanja. Ne čudimo se, da šolstvo ne napreduje tako, kakor bi lahko napredovalo, čuditi se pa moramo, da pri teh razmerah še uspeva v splošno zadovoljnost. Človeštvo ravna z našim stanom, rekel bi, nekako »razvajeno«. Naše težavno in silno važno delovanje se ne upošteva tako kakor bi se moralo upoštevati, zato vidimo in opazujemo velike površnosti, zanemarjenosti in prezirljivosti našega stanu med narodom, razumništvom in v zakonodajstvu. Prva in kardinalna točka za vsak stan je kruh ali obstanek — in tega nedostaja pri nas v obilni meri. Kjer ni kruha, ni zadovoljnosti; kjer ni zadovoljnosti, ni veselja do poklica; kjer ni veselja do poklica, tam vlada površnost in neuspehi. Od nas se zahteva pri največjem pomanjkanju kruha čedalje več, a nihče ne vpraša in se ne meni za to, ako je mogoče pri sedanjih razmerah temu zadostiti ali ne. Zlasti na deželi mora biti učitelj za vse uporabljen. Poleg šole in šolskega vrta, kjer ima več kakor dovolj dela, ako hoče zadostiti vsem terjatvam, mora biti tudi orglavec, in sicer boljkomogoče za malo plačo, kjer je lepa plača, ga ne potrebujejo, tam je izšolan organist. Ako bi se učitelj ustavljal temu naporu in tlačanstvu, je v očeh ljudstva ničvreden, nesposoben — obrekujejo ga in celo preganjajo, na sposobnost v šoli se ne ozirajo pri tem prav nič.

Zlasti na deželi v malih občinah je vzdrževanje občinskega tajnika draga stvar. Kmet se kmalu spomni, da bi bil učitelj najcenejši. Zaradi bede prevzame ta za sramotno plačo ogromno tajniško delo. Hočeš — nočeš — moraš — učitelj zastopa na deželi navadno tri službe: učiteljsko, orglarsko in tajniško. Ako bi to bilo dovolj, naj bi že bilo, a poleg teh mora biti navadno na mnogih krajih tudi brezplačni pevodja, sotrudnik, če ne že načelnik mlekarne, požarne brambe, član ali tajnik kakega društva itd. Ni čuda, da se pri tolikih poslih zanemarja poglavitno — šola in odgoja. Fizične moči učiteljeve ne morejo biti kos tolikemu naporu

in trudu, nasledki so neizogibni — hiranje, bolezen in pre-zgodnja smrt. In kdo je temu kriv? — Nihče drugi, kakor ono zloglasno večno pomanjkanje kruha. Dobijo se pa kraji, da nima učitelj toliko postranskih dohodkov in naporov, zato mora pa stradati, če nima drugih virov za kruh. Prežalostna je ta perspektiva, a je resnična, blagor mu, ki je v položaju, da tega ne izkusi!

Naš stan je vzvišen, važen in idealen, a to vemo in poudarjamo samo mi, drugi nočejo nič vedeti o tem, zato se z nami tako postopa in godi. Učitelju-začetniku minejo kmalu vsi lepi ideali, važnost in vzvišenost poklica, ko mora živeti v sedanji veliki draginji s 66 K na mesec. Narod in država, ki puščata na sličen način mučiti, stradati in hirati pijonirje prosvete in prvoborilce narodne blaginje, dajata sama sebi najžalostneje izpričevalo. Priti mora čas, zato ne smemo držati križem rok, ampak vestno, vztrajno, solidarno in v edinstvu delati na to, da se bo ljudski odgojitelj baval samo s tem, kar sodi v njegovo področje ali stroko in prav z ničemer drugim. Kaj sodi v naše področje? Odgoja, kulturni in narodni napredek ter prav nič drugega. Učitelj kot odgojitelj naj bi bil delaven izven šole, kolikor bi mu pripuščal čas po izvršitvi svoje važne naloge v šoli zlasti na deželi, v kmetijstvu in odgoji mladine po dovršeni šoli.

Naša država je bolj agrarna kot industrijalna; agrarci so v pretežni večini. Država bi morala na ta stan obračati večjo pozornost kakor to dela sedaj. Naš kmet je prepuščen samemu sebi; razen kmetijske družbe, šole na Grmu in nekaj skrbi za trtorejo, nima podpore. Sicer se kmetijstvo pri nas izdatno obrača na bolje, a mnogo več bi se storilo, ako bi učiteljstvo in ljudska šola v mnogo večji meri delovala za ta stan. Umno kmetijstvo je pri nas komaj v povojih. Kdor hoče dajati kmetu dobre svete v kmetijstvu, mora biti sam veščak. Naš kmet je skrajni realist, on ne verjame, dokler ne vidi. Za novosti je nepristopen, ako ni popolnoma prepričan o povoljnem uspehu. Da bi bil učitelj tudi izven šole delaven v stroki kmetijstva, bi moral imeti mnogo večjo izobrazbo v tem, kakor jo imamo mi sedaj. Že na učiteljskih bi se moral ta predmet poučevati bolj temeljito teoretiško in praktično od pravih veščakov kakor pa se poučuje sedaj. Žal, da višje oblasti niso pristopne za to idejo; ministrstvo je baje odbilo prošnjo kranjske kmetijske družbe, ki je bila stavljena v tem smislu. To nas ne sme strašiti. Mi moramo zahtevati boljše in temenitejše izobrazbe iz tega predmeta, ker le na ta način je možno povzdigniti kmetijstvo na višek popolnosti. Šolski vrtovi so povsod večinoma v kritičnem položaju, ker je zgledno vzdrževanje tega drag sport. Učitelj ne more mnogo žrtovati zanj, ker nima; županstva navadno nočejo, ker ne cenijo pomena šolskih vrtov, država pa ne da nič, ki bi morala največ. Šolski vrtovi bi morali biti mala slika napredka za isti šolski okoliš in isto podnebje pri vsaki šoli. Učitelj bi moral biti veščak ne le na šolskem vrtu, ampak tudi izven njega v društvu in posvetovanju s kmeti. Na ta način bi bil učitelj veščak obenem svetovalec, kažipot napredka, dobronik in prijatelj stanu, ki je najbolj potreben dobrega in vzornega vodstva. Učitelj bi s tem mnogo pridobil na ugledu in spoštovanju, kmet in država pa na blaginji.

Ko zapusti šolska mladina šolo, ni še zrela za javno življenje. Od 15. do 18. leta so najnevarnejši časi za mladino. Mnogokrat krenejo na slabo pot najboljši nekdanji šolski učenci, se okužijo v slabi družbi, da so vsi nekdanji lepi

nauki v šoli za vse življenje pozabljeni in brezuspešni. V drugih državah so že prišli do prepričanja, da je taki mladini treba voditelja; ustanovili so nadaljevalne tečaje. Pri nas še ni takih, izven obrtnih nadaljevalnih šol. Kjer ni učitelj preveč uprežen z delom za obstanek, bi bilo jako dobro, da bi zbiral take vsaj ob nedeljah, ako ni med tednom časa, ko ima mladina največ časa in prilike za razbrzdano življenje. Učil naj bi jih lepega narodnega petja in med odmorom naj bi imel z njimi poljudne pogovore o raznih zadevah iz življenja. Bistril naj bi jim pojme na stavljena vprašanja ter jih vodil po poti kreposti, čednosti, lepega vedenja in dostojnega govorjenja v življenju. Dajal bi jim primernih knjig iz šolske knjižnice in s tem jih izpodbujal za nadaljno izobraževanje, z njimi naj bi pohajal tudi v družčino odraslih ljudi ter s tem vplival na splošno izobrazbo. Hvaležno bi bilo to delo za narodno izobrazbo; kjer je le mogoče in kjer so razmere količkaj ugodne, naj se to uvede. Že pri izstopu iz ponavljalnice naj se jih opozori in navdušuje za to. S temeljitim znanjem in poukom iz kmetijstva ter z nadaljno odgojo odrasle mladine izven šolskega časa bi koristil učitelj našemu narodu v obilni meri, ugled njegov bi rasel, in kjer ima učitelj ugled, se z lahkoto marsikaj pribori za napredek šolstva.

Ker že govorim o ugledu, je treba pomniti, da nas učitelje opazuje vsak dan na stotine bistrh, nedolžnih oči in z njim ves šolski okoliš. Vsak nepreviden korak ali v razburjenosti neprevidno izgovorjena beseda v šoli ali izven nje vpliva nepovoljno na učiteljev ugled. Mi smo ljudje, slabostim podvrženi, kot je vsak človek. Ako kdo drugi naredi v naglici kak nepreviden korak, se mu to pregleda in tudi kmalu pozabi, drugače pa je z nami. Od nas se po pravici kot odgojiteljev zahteva nekoliko več previdnosti in takta kot od navadnega drugega izobraženca. Vsak naš korak zlasti izven šole mora biti previden in preudarjen. Ako se pa pripeti, da kdo podleže slabostim, naj gleda, to popraviti s tem, da to opusti in krene na drugo pot. S poudarkom moram pa povedati, da je vsakega od nas sveta dolžnost, slabosti svojih tovarišev zagovarjati v društvu drugih ljudi, ne jih pa obrekovati in črniti v javnosti. Kdor svojega lastnega tovariša v javnosti ne zagovarja ali v času opravičene hude kritike vsaj ne molči, greši zoper stanovsko samozavest, čast in kolegijalnost.

Preden končam, moram izpregovoriti nekaj tudi o učiteljevem delovanju v politiki. Politika je izraz za dnevne dogodljaje, izpremembe v društvenih in državnih zadevah, novosti v trgovini, kupčiji, obrtniji itd. Politika je nestalna kakor vreme. Kdor jo hoče dobro razumeti, se mora temeljito baviti z njo, drugače ima o nji le površne, strankarske ali celo napačne pojme. Za nas je važna državna in domača politika. O državni politiki nimam namena govoriti, pač pa nekaj o domači politiki.

Pri nas se je začela domača politika živahno gibati. To je dober znak za naš narod. Na ta način se bistrijo pojmi, in narod napreduje. Kar so drugi narodi že davno preživeli (na pr. Nemci, Italijani, Angleži in zlasti Francozi) to se godi sedaj pri nas. V vsaki državi in kronovini vidimo najmanje dve nasprotujoči si politični stranki. Ena nasprotuje drugi, kolikor more, ve in zna. Razume se, da nista pri tem izbirčni z zavijanjem raznih pojmov. Obrekovanje, laž, osebnost, prepir, sovraštvo, škodaželnost, poboji, tožbe itd. so navadni nasledki vsake živahne politike. Pravico pri udeležbi politike ima vsak državljan. Mi smo

tudi državljani, imamo tudi pravico poseči v politiško borbo. Vendar je pri tem treba imeti velike opreznosti. Če je kje opravičen pregovor »nobena naglost ni prava«, je gotovo opravičen v politiki. Ker nam mora biti šola in naš stan vedno pri srcu, je naša dolžnost, da se borimo za svoj obstanek in čast šole do skrajnosti, ker je ta zadeva postala pereče politiško vprašanje.

Pri nas sta tudi dve nasprotujoči si politiški stranki. Klerikalna imenuje šolo prokletstvo za naš narod, katera sovraži napredno učiteljstvo iz dna svoje duše. Druga je liberalna stranka, ki sicer zagovarja napredno šolo in učiteljstvo pred drznimi napadi, a je jako slabo organizovana, premalo delavna in tudi malo izbirčna v borbi z nasprotnikom. Učiteljstvo simpatizuje z liberalno stanko, ker nas ta ščiti in zagovarja, a to je tudi vse. Moči pa tudi volje nima, da bi za nas kaj več storila. Mi ne smemo biti optimisti niti pesimisti, marveč strogi realisti. Politiški stranki moramo soditi po delih in uspehih. Sodeč te stranki s tega stališča, sta obe za nas brez posebnega pomena. Nista vredni, da bi se učiteljstvo razburjevalo in hodilo za nju v žerjavico po kostanj. Malokdo vidi nad obema tema strankama viseti Damoklejev meč. Na dan stopa s čvrstimi koraki nov mož z novimi nazori in drugo politiko — in ta je socializem. Ta ima v novejši dobi močno zaslombo v najvišjih krogih. Ne bo dolgo, da bo ta mali novi mož prišel potom splošne in enake volilne pravice na dan in takrat bosta obe sedaj bojujoči se stranki morali hote ali ne hote mnogo odjenjati od sedanjih politiških nazorov. Socializem je spravila na noge moderna šola s svojo izobrazbo, upamo vsaj, da bo za šolo bolj vnet kakor sta sedanji politiški stranki. Najbolje je, da učiteljstvo opazuje to bojevanje z veliko rezervo, ker strast in prevelika politiška gorečnost ne prinaša navadno dobrih sadov.

Priporočam pa prav toplo, da bi se učiteljstvo z ljubeznijo in vnemo poprijelo svoje stanovske politike. Ako smo vsi edini, složni, solidarni, enega duha in ene misli, postanemo na ta način lahko velesila in velik faktor med našim narodom, če bo treba seči kdaj v politiko za naš obstanek in napredek šolstva. Naše geslo naj bo: »Eden za vse, vsi za enega«, in sicer brez izjeme. Kdor je z nami, naj živi, kdor ni z nami — naše globoko preziranje!

Naročajte samo pri tiskarnah, ki objavljajo oglase v našem listu. — Pri naročilih se sklicujte na oglase našega lista!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev. Delegat je prijavilo:

XXXI. Kamniško učiteljsko društvo. 102. Iv. Schmeidek, učitelj, Rova; 103. Janko Toman, nadučitelj, Moravče.

XXXII. Logaško učiteljsko društvo. 104. Gdč. Marica Benedek, učiteljica, Planina; 105. Gdč. Marija Peče, učiteljica, Rakek; 106. Gdč. Ana de Toni, učiteljica, Rovte; 107. Adolf Harmel, učitelj, Cerkljica; 108. Anton Šeme, učitelj, Stari trg. Namestnik: 14. Teodor Schuller, nadučitelj, Rakek.

Ker je delegatinja za »Učiteljsko društvo za Trst in okolice«, gospodična Ivanka Sabadin, zbolela, bo zastopal to društvo delegat gosp. Ant. Germek, učitelj pri Sv. Ivanu pri Trstu.

Delegatov ni prijavilo 1 društvo, društvenih izkazov pa niso vrnila 4. Vodstvo »Zaveze«

Ljubljansko učiteljsko društvo je imelo 23. m. m. zvečer v hotelu »Ilirija« svoje tretje letošnje zborovanje z edino točko dnevnega reda, namreč »Novi šolski in učni red«. Poročevalec tov. J. Likar. Zborovanje je počastil s svojim prihodom dež. šolski nadzornik g. Fr. Levec, kar kaže njegovo vnemo za šolstvo in učiteljstvo. Udeležba od strani ljubljanskega učiteljstva je bila pač malo pičila; posejli so nas pa zopet vrli udeležniki tuk. risarskega tečaja v precejšnjem številu.

Predsednik Dimnik pozdravi v prvi vrsti g. dež. šol. nadzornika, nato goste in vse navzoče in da besedo poročevalcu. V zanimivih besedah pojasni ta glavne in za šolstvo in učiteljstvo najvažnejše točke novega šolskega in učnega reda, hvali njih dobrote, odločno pa graja njih slabosti in nazadnjaški značaj. Naj omenimo samo nekaj iz daljšega poročila. Strogo se je učitelju ravnati po urniku; prirejati pa mora poučne izlete. Kdaj naj prireja izlete, ker jih v urniku ni? Pripomni, da bi se naj pozimi opustila telovadba, ki je itak brezpomembna v prašnih in zatohlih telovadnicah; na ta način se pridobi kakih 50 ur, ki bi se v pomladnem in poletnem času uporabile za poučne izlete. Pouk na gosli naj se uvede vsaj na mestnih šolah; dež. odbor se naprosi, da dotične zmožne učitelje za to primerno nagradi. Tudi deška ročna dela naj se zopet uvedejo. Za noben predmet se ne predpisuje posebne metode; ta točka je za učiteljstvo posebne važnosti, ker se je skušalo v zadnjih letih okleniti nekatere predmete v trdne formalne sponse in se s tem odvzelo vso samostojnost in individualnost. Vsak poseben izvenšolski pouk je učitelju prepovedan. To je hud udarec za kranjsko učiteljstvo, ki si je s takim poukom nekoliko izboljševalo slabo gmotno stanje. Stavi resolucijo, da naj stori ljublj. učit. društvo primerne korake v svrhu, da se naj ta točka ublaži dotlej, da se zboljšajo učiteljstvu plače.

K besedi se oglasita še tov. Šega in Jelenc. Zadnji podpira resolucijo, ki jo je stavil že poročevalec in predlaga še drugo resolucijo. Obe resoluciji se sprejmeta v sledečem besedilu:

1. Ker so po § 126 novega šolskega in učnega reda, ki stopi s prihodnjim šolskim letom v veljavo, prepovedane posebne ure, skleni »Ljubljansko učiteljsko društvo«, da se pridruži pozivu »Učiteljskega društva za kranjski šol. okraj« na »Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani«, ki naj vloži prošnjo na c. kr. ministrstvo za bogočastje in uk, da to dovoli kranjskemu učiteljstvu posebne ure z ozirom na slabo gmotno stanje toliko časa, dokler se ne regulirajo njegove plače.

2. »Ljubljansko učiteljsko društvo« skleni naprositi c. kr. deželni šolski svet, da naj skliče enketo skušenih šolnikov in zasliši njihovo mnenje, preden izda izvrševalna določila k novemu šolskemu in učnemu redu.

Ker se ne oglasijo nihče več k besedi, zahvali se predsednik poročevalcem in vsem navzočim in zaključi zanimivo debato. Pri prosti zabavi se je izrekla še marsikatera krepka beseda, tovariši-pevci pa so zapeli nekaj lepih slovenskih pesmi.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer zboruje v četrtek, dne 7. junija, ob 10. uri dopoldne v Franc Jožefovi šoli v Ljutomeru. Vzored: 1.) Zapisnika. — 2.) Dopisi. — 3.) »Vzgojni pomen varstva živali in rastlin za mladino in ljudstvo« — referenti za uradno konferenco: gg. Tomažič in Dostal in gdč. Kocuvan. — 4.) Recenzija III. Čitanke (Schreiner-Hubad) in III. jezikovne Vadnice (Schreiner Bezjak) — Cvahte Simon. — 5.) Poročilo o perutninarskem tečaju v Otterbachu na Gornjem Avstrijskem — Tomo Pušenjak. — 6.) Poročilo »Zavezinega« delegata. — 7.) Eventualni predlogi za uradno konferenco. — 8.) Slučajnosti. — Točno ob 9. uri pevka vaja za koncert v prid učiteljskemu konviktu.

Pridite gotovo, točno in polnoštevilno!!

Fran Čeh, t. č. tajnik.